

A1 Topaic 6

04 An Fhoghraíocht *n* leathan agus *n* caol

Foghraíocht



2

04 An Fhoghraíocht *n*

Le múineadh:

- An fhuaim *n*, leathan agus caol.



3

n leathan agus caol

- | | |
|-------------|-------------|
| • naoi | • déan |
| • ní | • déanann |
| • i ndiaidh | • tráthnóna |
| • dinnéar | • éiríonn |
| • téann | • a haon |



4

***n* leathan agus caol**

- Éist leis na focail sa mhír.
- Cad a thugann tú faoi deara?
- Cloisfidh tú an mhír dhá uair.



5


***n* leathan agus caol**

- | | |
|-------------|-------------|
| • naoi | • déan |
| • ní | • déanann |
| • i ndiaidh | • tráthnóna |
| • dinnéar | • éiríonn |
| • téann | • a haon |



6

***n* leathan agus caol**

- | | |
|-------------|--|
| • naoi | • déan |
| • ní | • déanann |
| • i ndiaidh | • éiríonn |
| • dinnéar | • tráthnóna |
| • téann | • a haon  |

7

n leathan agus caol

- naoi
- ní
- i ndiaidh
- dinnéar
- téann
- déan
- déanann
- tráthnóna
- éiríonn
- a haon



8

n leathan agus caol

- Tá dhá fhuaim ag an litir *n* sa Ghaeilge, *n leathan* agus *n caol*.
- Braitheann fuaim an *n* ar an nguta a bhíonn roimh nó i ndiaidh an *n* (guta leathan nó guta caol).



9


n leathan agus caol

- Broad – tip of tongue pressed against the upper teeth
 - naoi (nine)
 - dúnta (closed)
- Slender – it is against the gum behind the teeth
 - ní (wash)
 - dinnéar (dinner)




10

n leathan agus caol

- Most importantly be aware and be listening for the slender and broad sounds
- Be aware of dialectic differences
- As you become more familiar it will become easier
- Use the *Pronunciation* section of Teaglann.ie as a resource, all three canúintí are featured 


11

n leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí

- Seinnfidh mé an mhír arís.
- Éist go cúramach an t-am seo leis na fuaimeanna *n* sna habairtí. 

12

n leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí

- *Éirím ag a naoi a chlog.*
- *Ní ólaim caifé.*
- *Tá sé leath i ndiaidh a cúig.*
- *Ithim an dinnéar ag a hocht.*
- *Téann sé a luí ag a haon déag.* 

13

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Déanaim an dinnéar ag a 6.
- Déanann sí an tsiopadóireacht.
- Casaim le cairde sa tráthnóna.
- Éiríonn Rob ag a naoi a chlog.
- Bíonn mo lón agam ag a haon.



14

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Éirim ag a naoi a chlog.
- Ní ólaim caifé.
- Tá sé leath i ndiaidh a cúig.
- Ithim an dinnéar ag a hocht.
- Téann sé a lui ag a haon déag.



15

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Déanaim an dinnéar ag a 6.
- Déanann sí an tsiopadóireacht.
- Casaim le cairde sa tráthnóna.
- Éiríonn Rob ag a naoi a chlog.
- Bíonn mo lón agam ag a haon.



16

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Déanaim an dinnéar ag a 6.
- Déanann sí an tsiopadóireacht.
- Casaim le cairde sa tráthnóna.
- Éiríonn Rob ag a naoi a chlog.
- Bíonn mo lón agam ag a haon.



17

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Éirim ag a naoi a chlog.
- Ní ólaim caifé.
- Tá sé leath i ndiaidh a cúig.
- Ithim an dinnéar ag a hocht.
- Téann sé a lui ag a haon déag.



18

***n* leathan agus caol fuaimeanna sna habairtí**

- Déanaim an dinnéar ag a 6.
- Déanann sí an tsiopadóireacht.
- Casaim le cairde sa tráthnóna.
- Éiríonn Rob ag a naoi a chlog.
- Bíonn mo lón agam ag a haon.



19

Bileog
An Fhoghraíocht
***n* leathan agus *n* caol**



20

An Fhoghraíocht - *n* leathan agus *n* caol

- Léigh amach na habairtí seo, ag díriú ar *n* leathan agus *n* caol.
- Ansin freagair na ceisteanna atá ag bun an leathanaigh.



21

An Fhoghraíocht - *n* leathan agus *n* caol

1. Tá naoi namhaid ag Nóra.
2. Tá naonúr sa rang nach n-itheann a ndinnéar gach lá.
3. Tá mo nia nua Nick tinn.
4. Ní bhíonn nóiméad ann gan náire!
5. Níl aon tinteán mar do thinteán féin.

22

An Fhoghraíocht - *n* leathan agus *n* caol

1. Tá naoi namhaid ag Nóra.
2. Tá naonúr sa rang nach n-itheann a ndinnéar gach lá.
3. Tá mo nia nua Nick tinn.
4. Ní bhíonn nóiméad ann gan náire!
5. Níl aon tinteán mar do thinteán féin.



23

An Fhoghraíocht - *n* leathan agus *n* caol

1. Tá naoi namhaid ag Nóra.
2. Tá naonúr sa rang nach n-itheann a ndinnéar gach lá.
3. Tá mo nia nua Nick tinn.
4. Ní bhíonn nóiméad ann gan náire!
5. Níl aon tinteán mar do thinteán féin.



24

An Fhoghraíocht - *n* leathan agus *n* caol

- Cé acu an abairt is dúshlánaí (*the most challenging*) le léamh?
- An bhfuil sé dúshlánach de bharr:
 - na bhfuaimeanna?
 - na bhfocal?
 - na bhfuaimeanna agus na bhfocal?



25
